

Bölüm 10

ONKOLOJİ TEDAVİSİ GÖREN ÇOCUKLARIN RESİMLERDEKİ DÜNYASI: PİLOT ÇALIŞMA

Selmin ŞENOL¹

Seda ARDAHAN SEVGİLİ²

Merve YAĞÇI³

Ruĉhan YÖNEY⁴

1. GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de, kanserin ölümcül hastalıklar sıralamasındaki yeri, enfeksiyonlar, kalp hastalıkları ve kazalardan sonra dördüncü sıradır (Kebudi, 2016). Çocukluk çağı kanserlerinde yaşam süresi 1970’li yılların ardından iyileşme göstererek %70-80 sağ kalım oranlarına ulaşmıştır. Türk Pediatrik Onkoloji Grubu Derneđi ve Türk Pediatrik Hematoloji Derneđi’nin ortak kayıtlarında, Türkiye’de çocukluk çağı kanserlerinde ortalama beş yıllık sağ kalım oranı %65’tir (Kutluk, 2013). Bu alandaki uzman merkezlerde ise bu oran %74’tür (Kebudi, 2016).

Sağ kalım süresi uzamakla birlikte, tedavinin gözetim altında uzun süreli hastane yatışları ile sürdürülüyor olması, bu süreçteki hemşirelik bakımının önemini daha da artırmaktadır. Özellikle kemoterapi ve buna bağlı yan etkiler nedeniyle hastanede kalış süresinin uzaması, çocuk ve aileye korku veren, güvensizlik duygularına kapılmalarına neden olan deneyimler yaşatır (Ångström-Brännström & Norberg, 2014). Hastane ortamı ve kemoterapi süreci tüm çocuklarda olduğu gibi 6-12 yaş grubu çocuklarda da; sağlık profesyonellerinden, yapılan girişimlerden, vücut fonksiyonlarını kaybetmekten ve ölümden korku vardır. Hastanede yabancı olduğu ortam, tanımadığı sağlık personeli, çeşitli, gürültülü çalışan medikal

¹ Doç. Dr. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, selmin.senol@ege.edu.tr

² Araştırma Görevlisi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, sedardahan@gmail.com

³ Uzman Klinik Psikolog, Danışmanlık ve Yaşam Atölyesi, psikologmerveyagci@gmail.com

⁴ Uzman Hemşire, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesi.

Çocukların yaptığı resimlerin tümünde mavi gökyüzü, bulutlar çizilirken dördünde güneş çizimi yer almamıştır. Çocuk resimlerinde zemin çizgisinin kullanımı, çocuğun zaman ve mekan kavramlarının farkında olduğunu göstermesi açısından önemli bir bulgu olarak yorumlanır. Çalışmadaki çocukların yedisi sayfa düzeninde zemin çizgisi kullanımına dikkat ederken; diğer üç çocuğun bu ilkeyi göz ardı ettiği saptanmıştır. Ayrıca birçoğunda farklı figürlerle ifade edilen hemşire anlatısı, hemşireyi en yakınında güven veren kimlik olarak değerlendirilebilir.

Kanser tedavisi gören çocukların yapmış oldukları resimlerin değerlendirmesinde; çok renkli pastel boyalarda renk tercihlerini çoğunlukla canlı ve sıcak renkler yönünde kullandıkları, içinde buldukları yaş grubu özelliklerini yansıttıkları ve aynı zamanda tedavi aldıkları ortama ilişkin gerçeğe uygun algılarını da çizimlerine yansıttıkları görülmüştür.

5. SONUÇ

Tedavi sürecindeki çocukların genel olarak ev ortamına özlem duydukları ve doğayı, dış ortamı hareket etmeyi özledikleri görülmektedir. Resimler çocukların duygusal yapıları ile bağlantılıdır. Pediatrik onkoloji hemşiresi, kemoterapi uygulama sorumluluğunun yanı sıra, çocuğun duygusal, bilişsel gereksinimlerini de karşılamak durumundadır. Klinik iş yükünün fazla olması, hemşirelerin bu konuda çocuklara zaman ayırmasını kısıtladığı gerçeği olmakla birlikte, yine de çocukların duygularında dışa vurumu sağlayacak resim çizme etkinliği yaptırımları çocukla iletişimde ciddi bir katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Ångström-Brännström, C., & Norberg, A. (2014). Children undergoing cancer treatment describe their experiences of comfort in interviews and drawings. *Journal of Pediatric Oncology Nursing*, 31(3), 135-146.
- Beytut, D. Ş., Bolişik, B., Solak, U., & Seyfioğlu, U. (2009). Çocuklarda hastaneye yatma etkilerinin projektif yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 35-44.
- Clark, M. E., Carleton, M. E., Cummings, B. M., & Noviski, N. (2019). Children's drawings with narratives in the hospital setting: insights into the patient experience. *Hospital pediatrics*, hped-2018.
- Çankırlı, A. (2011). *Çocuk resimlerinin dili*. Zafer Basın Yayın ve Turizm ve Bilg. Ürünleri San. Tic. Ltd. Şti.
- Hyslop, S., Sung, L., Stein, E., Dupuis, L. L., Spiegler, B., Vettese, E., & Tomlinson, D. (2018). Identifying symptoms using the drawings of 4-7 year olds with cancer. *European Journal of Oncology Nursing*, 36, 56-61.
- Karadağ, E., & Uğur, Ö. (2015). Kanserli hastalarda çok konuşulmayan bir uygulama: sanat terapisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2).
- Kebudi, R., Bayram, I., Küpeli, B.Y., Küpeli, S., Sezgin, G., Pekpak, E. et al. (2016). Refugee children with cancer in Turkey. *Lancet/Oncology*, 17(7), 865-867. Doi: 10.1016/S1470-2045(16)30211-X

- Kutluk, T., Yeşilipek, A. (2013). Turkish National Pediatric Cancer Registry 2002-2008 [Turkish Pediatric Oncology Group and Turkish Pediatric Hematology Society]. *J Clin Oncol* 31,[suppl;abstr 10067].
- Leibowitz, M. (2013). *Interpreting projective drawings: A self-psychological approach*. Routledge.
- Lopez-Bushnell FK and Berg M. (2018). Effects of art experience on hospitalized pediatric patients. *Mathews J Pediatr*, 3(1): 013.
- Malchiodi, C. A. (2001). Using drawing as intervention with traumatized children. *Trauma and Loss: Research and Interventions*, 1(1), 21-28.
- Seven, M., Akyüz, A., Sever, N., & Dinçer, Ş. (2013). Kanseri tanısı alan hastaların yaşadığı fiziksel ve psikolojik semptomların belirlenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(3).
- Yavuzer, H. (2016). Resimleriyle Çocuk (8). *İstanbul: Remzi Kitabevi*.